HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

להכרזה. לתמרינן בסנהדרין נחלו הן הנחנקין (לף פט.) לרבנה לריכין הכרזה לאחר שנעשנו בד"ד לריכין ג"כ להכריז כך וכך נהרג פלוני בד"ד על עבירה פלונית כדי לרדות את השומעין: **מיומעו וירלו ונפקא.** ותוהרה מלא יוסיפו (דברים יט): **מתני' משלשין בממון.** כדמפרש ותזיל: **גמ' מנהני מילי.** דכל אחד קופא את התרנעים: **רשע בחייבי מיתות.** שאר הוא רשע למות: **בחייבי מלקות.** אם כן הכות הרשע: **כאחר ומס.** שיקבל הנדון מלקות שלימה: **ממון מלטרף.** והרי קיבל מה שלנו להפסידו בין כולס: **מתני' שיזימו את עלמן.** שיזימו אותן בעסקי גופן ולא בעסקי הממון והכרוג כדמפרש ותזיל: **בלו אחרים.** שהעידו עליו בעדות הרלשונים: **והזימו.** אלו השנים שהזימו את הרלשונים שיזימו גם את החחרונים: **לפיכו.** אם כן מלאנו בהזמת שנים שהזימו את הרלשונים שיזימו אותן בעסקי הממון כדמפרש ותזיל: **גמ' מנא ה"מ.** אמר אביי נאמר רשע בחייבי מלקיות ונאמר רשע בחייבי מיתות ב"ד מה להלן אין מיתה למחצה אף כאן אין מלקות למחצה: **רבא אמר בעינן.** כאשר זמם לעשות לאחיו וליכא אי הכי ממון נמי ממון מלטרף מלקות לא מלטרף: **מתני' אין העדים נעשים זוממין עד שיזימו את עלמן כיצד אמרו מעידין אנו באיש פלוני שהרג את הנפש אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי נהרג זה או ההורג זה היה עמנו אותו היום במקום פלוני אין אלו זוממין היאך אתם מעידין שהרי אתם היייתם עמנו אותו היום במקום פלוני הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהם: באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפי' מאה כולם יהרגו רבי יהודה אומר איסטטית היא זו ואינו נהרג אלא כת הראשונה בלבד: גמ' מנא הני מילי.** אמר רב אדא דאמר קרא עד שקר העד שקר ענה עד שתשקר גופה של עדות דבי ר' ישמעאל תנא לעגות בו סרה עד שתסרה גופה של עדות אמר רבא באו שנים ואמרו במזרח בירה הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו והלא במערב בירה עמנו הייתם חזינן אי כדקיימי במערב בירה מיחזא חזו למזרח בירה אין אלו זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין פשיטא מהו דתימא ליחוש לנהורא בריא קמשמע לן ואמר רבא באו שנים ואמרו בסורא בצפרא בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו בפניא בחד בשבתא עמנו הייתם בנהרדעא חזינן אי מצפרא לפניא מצי אזיל מסורא לנהרדעא לא הוו זוממין ואי לאו הוו זוממין פשיטא מהו דתימא ליחוש לגמלא פרחא קמ"ל ואמר רבא באו שנים ואמרו בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו עמנו הייתם בחד בשבתא אלא בתרי בשבתא הרג פלוני את הנפש ולא עוד אלא אפי' אמרו ערב שבת הרג פלוני את הנפש נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר קטלא הוא מאי קמ"ל תנינא לפיכך נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה סיפא מה שאין כן בגמר דין איצטריכא ליה באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגמר דינו של פלוני ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בערב שבת נגמר דינו של פלוני ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבתא נגמר דינו של פלוני אין אלו נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר קטלא הוא וכן לענין תשלומי קנס באו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בערב שבת נגמר דינו של פלוני ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבתא נגמר דינו של פלוני אין אלו נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר קטלא הוא וכן לענין תשלומי קנס באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגב וטבח ומכר ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בתרי בשבתא נגב וטבח ומכר משלמין ולא עוד אלא אפילו אמרו בערב שבת נגב וטבח ומכר משלמין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר תשלומין הוא באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגב וטבח ומכר ונגמר דינו ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא ערב שבת נגב וטבח ומכר ונגמר דינו ולא עוד אלא אפי' אמרו בחד בשבתא נגב וטבח ומכר ובתרי בשבתא נגמר דינו אין משלמין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר תשלומין הוא: רבי יהודה אומר איסטטית היא זו כו':**

אין העדים נעשים זוממין עד שיזימו עצמן. פי' עצמן של עדים שיאמרו להם אתם במקום פלוני עמנו הייתם ולא שיזומו שיאמרו ההורג או הנהרג היה עמנו:

דבעידנא דאסהידו עדים לאו בר קטלא הוא. פ"ה משום דאי הוה מודה מיפטר ולא נרלה דזה לא מצינו לתם כן בכל חייבי מיתות בית דין יכול להזהות ולפטור (מ) עצמו ונרלה לפרש לאו בר קטלא הוא פירוש קודם שנגמר דינו הוא דשמא לא יזומו עדים ואם יזומו עדים לא יהא עדותן קיים ועוד שאסור להורגו עד שיגמר דינו וכשנגמר דינו כבר ודאי בר חיובא הוא הואיל וכבר נתו עדים ונתקבל עדותן והוהרגו פטור:

וכן לענין קנס. אבל ודאי לענין ממון לא דכשמעידין דבאד בשבת גנב ונתו עדים ואמרו בערב שבת גנב ונתו בשבת עמנו הייתם ודאי אין מעלמין ממון דבהיא שעתא דמסהדי גברא בר חיובא הע"ג לגבי נפשות לא (ה) תלמינן לבר חיובא (ו) לכל כמה דלא נגמר דינו (ז) (נמי הוי בר חיובא משום שאינו ספוק כל כך עדות) בממון [הוי] קרוב לודאי שיזומו עדים ויעידו (ח) לבל בעדות נפשות דבעינן לריסה ומקילה אז ודאי תמרינן לקולא שנגמר דינו לאו הוי בר חיובא:

מיסטטית

א)להכרזה ורבי מאיר הכרזה מישמעו ויראו נפקא: **מתני' ב)**[ג]משלשין בממון ואין משלשין במכות כיצד העידוהו שהוא חייב לחבירו מאתים זוז ונמצאו זוממין משלשין ביניהם אבל אם העידוהו שהוא חייב מלקות ארבעים ונמצאו זוממין כל אחד ואחד לוקה ארבעים: **גמ'** מנא ה"מ **ג)**אמר אביי נאמר [1]רשע בחייבי מלקיות ונאמר [2]רשע בחייבי מיתות ב"ד **ד)**מה להלן אין מיתה למחצה אף כאן אין מלקות למחצה **ה)**רבא אמר בעינן [3]כאשר זמם לעשות לאחיו וליכא אי הכי ממון נמי ממון מצטרף מלקות לא מצטרף: **מתני' [3]**אין העדים נעשים זוממין עד שיזימו את עצמן כיצד אמרו מעידין אנו באיש פלוני שהרג את הנפש אמרו להם היאך אתם מעידין שהרי אתם היייתם עמנו באותו היום במקום פלוני הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהם **ו)**באו אחרים והזימום באו אחרים והזימום אפי' מאה כולם יהרגו רבי יהודה אומר **ח)**איסטטית היא זו ואינו נהרג אלא כת הראשונה בלבד: **גמ'** מנא הני מילי אמר רב אדא דאמר קרא [4]והנה עד שקר העד שקר ענה עד שתשקר גופה של עדות דבי ר' ישמעאל תנא [5]לעגות בו סרה עד שתסרה גופה של עדות אמר רבא **ט)**באו שנים ואמרו במזרח בירה הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו והלא במערב בירה עמנו הייתם חזינן אי כדקיימי במערב בירה מיחזא חזו למזרח בירה אין אלו זוממין ואם לאו הרי אלו זוממין פשיטא מהו דתימא ליחוש לנהורא בריא קמשמע לן ואמר רבא **י)**באו שנים ואמרו בסורא בצפרא בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו בפניא בחד בשבתא עמנו הייתם בנהרדעא חזינן אי מצפרא לפניא מצי אזיל מסורא לנהרדעא לא הוו זוממין ואי לאו הוו זוממין פשיטא מהו דתימא **יא)**ליחוש לגמלא פרחא קמ"ל ואמר רבא **יב)**באו שנים ואמרו בחד בשבתא הרג פלוני את הנפש ובאו שנים ואמרו עמנו הייתם בחד בשבתא אלא בתרי בשבתא הרג פלוני את הנפש ולא עוד אלא אפי' אמרו ערב שבת הרג פלוני את הנפש **יג)**נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר קטלא הוא מאי קמ"ל **יד)**לפיכך **טו)**נמצאת אחת מהן זוממת הוא והן נהרגין והשניה פטורה סיפא מה שאין כן בגמר דין איצטריכא ליה **טז)**באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגמר דינו של פלוני ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בערב שבת נגמר דינו של פלוני ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבתא נגמר דינו של פלוני אין אלו נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר קטלא הוא **יז)**וכן לענין תשלומי קנס באו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בערב שבת נגמר דינו של פלוני ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבתא נגמר דינו של פלוני אין אלו נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר קטלא הוא וכן לענין תשלומי קנס באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגב וטבח ומכר ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא בתרי בשבתא נגב וטבח ומכר משלמין ולא עוד אלא אפילו אמרו בערב שבת נגב וטבח ומכר משלמין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר תשלומין הוא באו שנים ואמרו בחד בשבתא נגב וטבח ומכר ונגמר דינו ובאו שנים ואמרו בחד בשבתא עמנו הייתם אלא ערב שבת נגב וטבח ומכר ונגמר דינו ולא עוד אלא אפי' אמרו **יח)**בחד בשבתא נגב וטבח ומכר ובתרי בשבתא נגמר דינו אין משלמין דבעידנא דקא מסהדי גברא בר תשלומין הוא: רבי יהודה אומר איסטטית היא זו כו':**

אי להצטרף של אחד לוקה ארבעים: **מתני'** אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו עצמן כו'. ראינו לרבותינו הגאונים ז"ל כי פירשו עד שיזומו עצמן עד שיחרישו ולא יכחישו המזומין את המזימין **יט)** ואנו קבלנו עד שיזימו עצמן [היינו] עד שיזומו העדים עצמן ויאמרו להן אתם היייתם עמנו במקום פלוני באותו היום שהעדתם שהרג פלוני את פלוני במקום פלוני ואותו המקום צריך להיות רחוק מן המקום שהעידו בו העדים הללו. הלא תראה משנתינו דתני אין העדים נעשין זוממין עד שיזומו עצמן מפרש כיצד מעידינו בפלוני שהרג נפש במקום פלוני כו' אמרו להם כו' אבל אמרו להם היאך אתם מעידין והלא אותו היום היייתם עמנו הרי אלו זוממין ונהרגין על פיהן. ואמרינן בגמרא מנא הני מילי. אמר רבה דאמר קרא

לא א מיי' פי"ח מהל' עדות הלכה ז סמג עשין קי:
לב ב מיי' שם הלכה ו סמג שם טוש"ע סימן נח:
לג ג מיי' שם הלכה ב:
לד ד מיי' שם הל' ג ופ"כ הל' ה והל' ו טוש"ע סימן נח:
לה ה ו מיי' שם פי"ט הלכה ו סמג שם טוש"ע שם:
לו ז ח ט מיי' שם הל' ג סמג שם (טוש"ע שם):

תורה אור השלם

1. וְהָיָה אִם בֶּן הַכּוֹת הָרָשָׁע וְהִפִּילוֹ הַשֹּׁפֵט וְהִכָּהוּ לְפָנָיו כְּדֵי רִשְׁעָתוֹ בְּמִסְפָּר: דברים כה ב
2. וְלֹא תַקְהוּ כֹּפֶר לְנֶפֶשׁ רֹצֵחַ אֲשֶׁר הוּא רָשָׁע לָמוּת כִּי מוֹת יוּמָת: במדבר לה לא
3. וַעֲשִׂיתֶם לוֹ כַּאֲשֶׁר זָמַם לַעֲשׂוֹת לְאָחִיו וּבִעַרְתָּ הָרָע מִקִּרְבֶּךָ: דברים יט יט
4. וְדָרְשׁוּ הַשֹּׁפְטִים הֵיטֵב וְהִנֵּה עֵד שֶׁקֶר הָעֵד שִׁקֶּר עָנָה בְּאָחִיו: דברים יט יח
5. כִּי יָקוּם עֵד חָמָס בְּאִישׁ לַעֲנוֹת בּוֹ סָרָה: דברים יט טז

הגהות הב"ח

(א) גמ' הכא פלוני את הנפש הרי אלו נהרגין: (ב) שם לפיכך **אם** נמלמת: (ג) תוס' ד"ה אין וכו' ולא שיזומו ע"י **אחרים** שיאמרו ההורג: (ד) ד"ה וכן וכו' לא תדיננו לבר חיובא וכו' קסק כל כך בעדות ממון וקרוב לודאי:

רבינו חננאל (המשך)

והנה עד שקר העד עד שתישקר גופה של עדות. כלומר עד שישקר העד. וכן לענות בו סרה. אמר רבה ב) באו ב' ואמרו במזרח בירה הרג פלוני את הנפש ובאו אחרים ואמרו באותה שעה היייתם עמנו במערב בירה חזינן אי כי קיימי במערב בירה מצו חזו במזרח בירה האי דקטיל אינן זוממין דאמרינן הני והני קושטא קאמרי ואם לא יכלי למיחזא הרי אלו זוממין ולא אמרינן נהורא (דהאי) [דהנך] בריא. וכן אם העידו ב' דבצפרא בחדא בשבא הרג פלוני את פלוני בסורא ובאו ב' ואמרו עמנו הייתם בו ביום בנהרדעא כו'. ואסיקנא לגמלא פרחא לא חיישינן. אמר רבא באו ב' ואמרו בחד בשבא הרג פלוני את פלוני ובאו ב' ואמרו בחד [בשבא] עמנו הייתם אלא בתרי בשבא הרגו ולא עוד אלא אפילו אם אמרו בערב שבת הרגו נהרגין דבעידנא דקא מסהדי גברא לאו בר קטלא הוא. כלומר כיון שעדיין לא נגמר דינו לההריגה נהרגין עליו. אבל אם באו ב' ואמרו בחד בשבא נגמר דינו של פלוני ובאו ב' ואמרו בחד בשבא עמנו הייתם אלא בערב [שבת] נגמר דינו ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבא נגמר דינו אינן נהרגין דבעידנא דמסהדי גברא בר קטלא הוא דהא נגמר דינו מקמי הכי בזמן רב וכיון דנגמר דינו מקמי הכי בזמן רב כאילו הרוג מאותה (העד) [הענת]. וכן לענין תשלומין דכר: באו ב' ואמרו בחד בשבא הרג פלוני את פלוני ובאו ב' ואמרו בחד בשבא עמנו הייתם אלא בתרי בשבא הרגו ולא עוד אלא אפילו אמרו בערב שבת הרגו נהרגין עליו. אבל אם באו ב' ואמרו בחד בשבא נגמר דינו של פלוני ובאו ב' ואמרו בחד בשבא עמנו הייתם אלא בערב [שבת] נגמר דינו ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבא נגמר דינו אינן נהרגין דבעידנא דמסהדי גברא בר קטלא הוא דהא נגמר דינו מקמי הכי בזמן רב וכיון דנגמר דינו מקמי הכי בזמן רב כאילו הרוג מאותה (העד) [הענת]. וכן לענין תשלומין דכר: באו ב' ואמרו בחד בשבא הרג פלוני את פלוני ובאו ב' ואמרו בחד בשבא עמנו הייתם אלא בתרי בשבא הרגו ולא עוד אלא אפילו אמרו בערב שבת הרגו נהרגין עליו. אבל אם באו ב' ואמרו בחד בשבא נגמר דינו של פלוני ובאו ב' ואמרו בחד בשבא עמנו הייתם אלא בערב [שבת] נגמר דינו ולא עוד אלא אפי' אמרו בתרי בשבא נגמר דינו אינן נהרגין דבעידנא דמסהדי גברא בר קטלא הוא דהא נגמר דינו מקמי הכי בזמן רב וכיון דנגמר דינו מקמי הכי בזמן רב כאילו הרוג מאותה (העד) [הענת]. וכן לענין תשלומין דכר: באו

מוסף רש"י

משלשין בממון. אם אמרו עדים הן על מרכעה משלשין ביניהם, ד"ל נעשין אומרים להשוותם בפרשון אים לפי תלקן, אי נמי אפי' משלשין ליטול בעלמא הוא, מחלקין הפרעון בין עלמן, וה"ל נמי אם לרבנו הן מרכעין (לעיל ג.) לשון מלוקה לפי תשבון הוא (כתובות קד:).

רבינו חננאל

מתני' משלשין בממון ואין משלשין במכות. פי' העידו עליו שחייב לחבירו מנה ונמצאו זוממין זה נותן חמשים וזה נותן חמשים זהו משלשין בממון. מאי טעמא דהני זוזי והני זוזי מצטרפי והוו להו כולהו מנה ונתקיים ועשיתם לו כאשר זמם הן זממו להענישו מנה לפיכך משלמין לו מנה. אבל מלקות דאי אפשר